

Yttrande

Stockholm 14 september 2012

Regeringskansliet
Landsbygdsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande av Rapport 2012:15 "Tekniskt underlag Landsbygdsprogram 2014-2020"

Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) har initierat samarbetet kring detta yttrande och även burit huvudansvar för att samordna synpunkter och åsikter från följande hästorganisationer; Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Travhästen (ASVT), Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen (ASVH), Hästföretagarna, Svensk Galopp (SG), Svenska Hästavelsförbundet (SH), Svenska Ridsportförbundet (SvRF) och Svensk Travsport (ST). I yttrandet är ovan nämnda organisationers gemensamma åsikter och ställningstagande omnämnda som *hästnäringens*.

Yttrandet avser inte svara på allt i det tekniska underlaget utan lyfter delar som ligger inom hästnäringens huvudintressen. Näringen avstår även från att lämna synpunkter på rapporterna "Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet" och "Jordbruksverkets och Skogsstyrelsens förslag till förenklat landsbygdsprogram 2014-2020".

Inledning

I nuvarande landsbygdsprogram är hästen inte klassad som djurenhet. Därmed uteblir flertalet ekonomiskt betydelsefulla ersättningsmöjligheter kopplade till ägande och brukande av marken där man håller sina djur (t.ex. kompensationsbidrag och vallodling). För markägare med hästar innebär det avsevärt ekonomiskt bortfall i form av utebliven ersättning. Enligt Jordbruksverkets uppgifter uppgår antalet hästar på jordbruksföretag med mer än 2 ha åkermark till 117 026 st. (2010). Det totala antalet hästar i Sverige var i den senaste skattningen drygt 360 000 st. och ytan som används för hästar i Sverige är 544 000 ha. Med tanke på det fokus som finns mot miljöanpassade åtgärder i förslaget till det nya landsbygdsprogrammet borde det vara av stort intresse att uppmuntra satsningar som kan gynna miljö och klimat även på dessa arealer.

Levande landsbygd och öppna landskap är ett signum för Sverige. En förutsättning för att bevara öppna landskap är väl fungerande betesmarker. Hästar är fysiologiskt utpräglade betesdjur som kan utnyttja relativt grova beten och är minst lika bra betesvårdare som nötkreatur, därmed behöver hästens roll som beteshävdare förstärkas. Hästrelaterad verksamhet är också en

betydelsefull del av landsbygdsföretagandet genom bland annat avel, utbildning- och träningsverksamhet eller turism och därmed centralt för en levande landsbygd. Det sker även omfattande foderproduktion till landets hästar på stora arealer vilket ytterligare bidrar till öppna landskap och sysselsättning på landsbygden. Möjlighet till ersättning för exempelvis investeringar och samarbete är väsentligt för att driva utvecklingen av svensk hästnäring framåt, vilket också kan bidra till en fortsatt konkurrenskraftig och hållbar landsbygd. För att förbättra förutsättningarna för hästverksamhet på landsbygden är det av största vikt att fatta beslut om att klassa hästen som djurenhet i kommande landsbygdsprogram.

Övergripande synpunkter

- **Hästen klassad som djurenhet i det kommande landsbygdsprogrammet.**
Hästnäringen vill att hästen ska jämföras med övriga lantbruksdjur i kommande landsbygdsprogram och inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Hästen ska vara klassad som djurenhet i alla åtgärder där det är tillämpligt, undantaget är om det sker en koppling via areal istället för djur.

En orsak till att nationellt klassa häst som djurenhet är förändringar gällande individidentifiering. Sedan 2009 är det ett lagstadgat krav att alla hästar måste vara identifierade med hästpass och dessutom märkta med chip eller frysmärkning. I samband med utfärdandet av pass registreras även alla hästar i en avelsorganisations databas. Det innebär goda möjligheter till individspårning av hästar som betar och hålls på mark som omfattas av stöd. Det skulle kunna vara ett villkor att uppge identitetsuppgifter för hästar som ingår i aktuella åtgärder.

Hästnäringen arbetar dessutom aktivt för att stärka hästens roll som livsmedelsproducerande djur. Ett projekt drivs via HNS tillsammans med landets hästorganisationer med syftet att se över slaktstrukturer och möjligheter för att öka andelen hästar som används till livsmedel. 2011 slaktades ca 4500 hästar i Sverige, men potentialen finns att fler av landets hästar kan gå in i livsmedelskedjan när livet är över.

- Om en djurkoppling blir aktuell vid kommande utformning av LFA och generella vallstöd önskar hästnäringen att hästen inkluderas till fullo och accepteras i samma utsträckning som andra betesdjur. Hästen ska klassas som en djurenhet och antal djur per djurenhet räknas ut på liknande sätt som för nötkreatur.
- De nationella mål som presenteras, vilka landsbygdsprogrammet ska bidra till, är väl formulerade och mer heltäckande jämfört med axlarna i nuvarande program. Det ges även många bra och konkreta exempel på vad som ryms i målen och det totala intrycket är att det finns fler möjligheter i detta program. Det är viktigt att den praktiska tolkningen också utgår från dessa mål för att uppnå ett brett omfång och flexibilitet.
- Miljöersättningar som presenteras i det tekniska underlaget påverkas av hur förgröning, gårdsstöd, tvärvillkor, LFA och generella vallstöd utformas. Dessutom inverkar även andra regler och definitioner på hur ersättningarna kan användas. Det saknas nu konkreta förslag till struktur av pelare 1, LFA och generella vallstöd vilket gör det svårt att få en helhetsbild av hur de förslagna åtgärderna kan påverka hästnäringen. Med anledning av det lämnas en reservation för berörda åtgärder, föreslagna ersättningsnivåer och generell omfattning.

- Det saknas ett övergripande finansierings- och budgetförslag i det tekniska underlaget. Det är därför svårt att bedöma föreslagna ersättningsnivåer och totala kostnader. Hästnäringen vill dock uppmuntra till införandet av schabloner, under förutsättning att de blir flexibla, marknadsmässigt rimliga och används till mindre ersättningar. Schablonbelopp bör kunna förenkla administration såväl för sökande som för ansvarig myndighet vilket är mycket positivt.
- Den nya programutformningen upplevs förenklad, mer användarvänlig och flexibel jämfört med nuvarande form. Att ta steget bort från de fyra axlarna gör även programmet mer överblickbart vilket säkerligen uppskattas av sökande.

Att i huvudsak använda E-ansökan kan underlätta ansökningsprocessen betydligt, förutsatt att fel i ansökan kan ändras direkt och att sökanden får en omedelbar bekräftelse när ansökan är komplett och mottagen. Dessutom är det viktigt att blanketter blir väl anpassade till varje specifik åtgärd. Intentionen att göra åtgärder mer lättförståeliga med färre villkor är även mycket välkommet och en förutsättning för att programmet ska kunna användas på bästa möjliga sätt.

- Samarbete över verksamhetsgränser och mellan anläggningar är viktigt för en framtida konkurrenskraft i jordbruket och utveckling på landsbygden. Det har stor betydelse för hästverksamma vilka behöver utnyttja samarbete i större utsträckning än vad som sker idag. Den ekonomiska situationen kräver att många näringsverksamma på landsbygden är mångsysslare. Satsningar som kan utveckla dessa initiativ bör uppmuntras för att på så sätt öka professionalismen. Hästnäringen uppskattar möjligheterna till samarbete och gränsöverskridande projekt genom exempelvis åtgärden "*Stöd till samarbete*".
- Det önskas tydligare nationella riktlinjer som gäller i alla län. I nuvarande landsbygdsprogrammet finns skillnader i prioritering och fördelning av medel mellan olika länsstyrelser. I vissa län har det funnits mycket goda möjligheter till stöd för hästverksamhet, exempelvis investeringar, samtidigt som det i andra län har varit svårt att få bifall för liknande åtgärder. Det är viktigt att handläggning av ansökningar och prioriteringar baseras efter en uppsatt prioriteringsplan. Vid ett avslag ska det då kunna hänvisas till mål i den planen för att tydligt motivera varför ansökan fått avslag. Hästnäringen arbetar även aktivt med att få en tydligare roll i regionala partnerskap vilket kan öka möjligheterna att påverka.

Åtgärdsbeskrivningar och teknisk analys

Företagsstöd

Hästnäringen är positiv till de breda åtgärder som föreslås samt att de omfattar stöd till många olika verksamhetsområden. Det är dock mycket viktigt att tydligare definiera hur hästrelaterade verksamheter placeras i de olika åtgärderna eftersom risken annars finns att de faller utanför.

Förslaget från hästnäringen gällande tolkningen är att:

- Hästar som befinner sig på en jordbruksfastighet är automatiskt en del av jordbruksverksamheten och omfattas således av åtgärden "*Investeringar inom jord- och skogsbruket*".
- Hästar som ingår i företagsverksamhet på anläggningar andra än jordbruksfastigheter omfattas av åtgärden "*Investeringar i annan verksamhet än jord- och skogsbruk*".

Det är också viktigt att poängtera vikten av flexibilitet vid bedömning av affärsplaner. Hästverksamhet har betydligt längre ”omsättningstid” jämfört med exempelvis kött- eller mjölkproduktion, där avkastning kan vara synlig dagligen. Det är därför ett orimligt krav att alla affärsplaner måste visa full ekonomisk bärkraft inom tre år.

Hästnäringen vill dessutom lyfta fram två viktiga områden som behöver rymmas inom åtgärderna för företagsstöd:

- Investeringar i utbildningsanläggningar inom hästnäringen. I nuläget är många anläggningar eftersatta och i behov av modernisering. Utbildningsanläggningar är av stor vikt för ungdomsverksamhet och används även för att skapa mötesplatser och gynna gemenskap på landsbygden.
- Investeringar för rationell gödselhantering. Hantering av gödsel medför tunga arbetsmoment på hästanläggningar eftersom det generellt sker manuellt. Själva omhändertagandet av gödseln kan dessutom vara mycket kostsamt vilket är av betydelse för verksamheter som ofta har små marginaler. Det finns behov av kompetensutveckling men också av investeringar för att modernisera och förbättra arbetsmiljön, vilket även kan gynna miljö- och klimat.

Projektstöd

Det är positivt att många olika aktiviteter är upptagna som exempel under åtgärderna, det underlättar förståelsen för vad man som sökande kan få ersättning för. Aktiviteterna bör även till viss del utgöra riktlinjer vid handläggning av ärenden, d.v.s. en projektansökan som tydligt faller inom ett område som finns exemplifierat bör ha god möjlighet till bifall. Men det är också viktigt att exempel i programtexten används som vägledning och inte absoluta ramar, d.v.s. aktiviteter som inte finns exemplifierade ska kunna godkännas om de kan bidra till att uppfylla målen med landsbygdsprogrammet.

För åtgärden ”*Kunskapsöverföring, informationsinsatser*” önskas att målgruppen tydligare definieras. Åtgärden bör omfatta även de som är:

”... verksamma i *företag med annan verksamhet* på landsbygden som är mikroföretag...”
(s. 50, punkt 5.2.1.3. andra stycket).

Det finns behov av rådgivning för hästverksamma på landsbygden, både gällande användning av landsbygdsprogrammet och vilka regler som gäller. Verksamma inom hästnäringen behöver omfattas av åtgärden ”*Rådgivningstjänster för jord- och skogsbruk*” och det bör tas hänsyn till när modulerna utformas. I förslaget saknas en definition av vilka som ska ha nytta av rådgivningen och omfattas av åtgärden. Nuvarande skrivning kan tolkas som att endast de som är berättigade till gårdsstöd omfattas. En koppling finns till ”*åtgärder i landsbygdsprogrammet*” vilket omfattar även de som inte är berättigade till gårdsstöd.

Miljöersättningar

I det tekniska underlaget saknas, för åtgärder där bete är tillämpligt, en tydlig beskrivning av vilka djur som godkänns som betesdjur och tillhörande beräkning av djurenhet. Hästnäringen vill poängtera att häst ska godkännas som betesdjur i alla åtgärder som omfattar bete.

Näringsen vill även uppmuntra till kortare åtagandeperiod för miljöersättningar. Det sker mycket förändringar gällande arrenden över lång tid vilket skapar en ovilja gå in i längre åtaganden kopplade till en fast markareal.

- Åtgärden ”Skötsel av betesmarker och slätterängar”
Hästnäringsen vill utesluta alternativ nummer 4 från ett nytt landsbygdsprogram. Alternativet motsvarar generellt nuvarande åtgärd vilken upplevs komplicerad och har flera markklasser som utesluter hästbete under vissa förutsättningar.

Av de övriga tre alternativen vill hästnäringsen lyfta fram speciellt alternativ 1. Förslaget innehåller konkreta markklasser och upplevs mest balanserat och förenklat. Den föreslagna höjningen av betesmarksersättningen är positiv, särskilt om det till viss del kan kompensera vid en omfördelning av direktstöden. Om åtagandet blir fortsatt flerårigt är det viktigt att arealen är flexibel och att minimiarealen inte blir större än de 0,1 hektar som föreslås i det tekniska underlaget.

Hotade husdjursraser

Hästnäringsen anser att även Svensk kallblodig travare skall ingå bland de hästraser som kan söka stöd för bevarandeåtgärder. Kallblodstravaren är ursprungligen en lantras som härstammar från Dölehästen och den Nordsvenska brukshästen. Rasen är liten, unik, genetiskt sett bevisat utrotningshotad och förekommer endast i Sverige och Norge. Dessutom är den upptagen på listan över raser som Sverige har bevarandansvar för och som ingår i den nationella handlingsplanen. Det uppsatta avelsprogrammet för kallblodstravaren omfattar stora bevarandenaspekter; bland annat ingår särskilda åtgärder för att hålla nere inavel, betäckningskvoter som begränsar bruk av populära hingstar och man stimulerar godkännande och användande av avelshingstar med originell härstamning. Förutom bevarandenaspekterna föreligger dessutom krav på rastyp och avelshingstarnas sundhet. För att upprätthålla rasens breda användningsområde sker därutöver aktivt arbete med dragprov samt en omfattande och populär utställningsverksamhet. Utökade krav på avelsarbete och bevarandeåtgärder innebär merkostnader och det bör därför vara möjligt att söka ersättning för de insatserna.

Hästnäringsen ställer sig i övrigt bakom den föreslagna åtgärden. Det är mycket positivt att den innehåller utvidgade möjligheter och flertalet exempel på vad projekten kan innehålla. Även här är det viktigt att framhålla att exempel ska vara vägledning och att initiativ bör uppmuntras. Aktuella föreningar har genom nuvarande program fått kunskap om vilka åtgärder som finns och har nu förmågan att använda dessa mer effektivt under kommande programperiod.

Djurvälfärdsåtgärder

Hästnäringsen är mycket positiv till åtgärder som kan gynna välfärd och djurhälsa. Vi vill särskilt lyfta fram möjligheten att skapa en åtgärd riktad mot hälsa, smittskydd och djurvälfärd för hästar.

Det är i sammanget mycket angeläget att påpeka vikten av att en åtgärd för hästverksamhet blir flexibel eftersom grenar inom hästnäringsen ser mycket olika ut. Hästnäringsen anser att det finns goda möjligheter att utarbeta en sådan åtgärd men det är viktigt med ett nära samarbete mellan näringsen och ansvarig på Jordbruksverket under den fortsatta analysen och utformningen.

Leader

Hästnäringen är positiv till målsättningen att Leader ska kunna tillämpas i hela landet samt att stärka den autonoma ställningen hos LAG. Med största sannolikhet kommer nya områden, LAG och strategiplaner utformas och det är mycket viktigt med full transparens i processen. Medel bör avsättas för att synliggöra processen och på så sätt nå potentiellt nya medlemsaktörer. Eftersom strategiplanen ligger till grund för arbetet under hela kommande programperiod är det mycket viktigt att kunna påverka dess utformning. Hästnäringen har även för avsikt att förstärka den regionala närvaron och sprida kunskap om Leader, för att på så sätt ha större möjlighet till deltagande.

Hästnäringen ansluter sig till den föreslagna administrationsmodellen; C. LAG som utvecklingskontor, Jordbruksverket administrerar och beslutar.

Riskhantering

Hästnäringen anser inte att EU-medel ska användas till gemensamma riskhanteringssystem och delar Jordbruksverkets åsikt att det skulle bli administrativt komplicerat och kostsamt att införa ett system i Sverige.

Hästnäringens Nationella Stiftelse

Stefan Johanson
VD

Karolina Thorell